

Vedení exekuce na mzdu manžela

uvnitř dále
naleznete

Problematické aspekty činnosti společností slibujících „oddlužení“ a „správu dluhů“. V praxi se setkáváme opakovaně s klienty, kterým tyto nabídky komplikovanou situaci pouze zhoršily.

str. 2

Hlášení trvalého pobytu
Trvalý pobyt je údaj primárně administrativní povahy, ale má řadu praktických dopadů

str. 3

Vážená čtenářko, vážený čtenáři

dostal se Vám do rukou e-bulletin Asociace občanských poraden České republiky, který přináší informace z praxe občanských poraden a snaží se poukazovat na aktuálně řešené problémy a nedostatky. V tomto čísle naleznete tři příspěvky:

1. na kasuistice z občanské poradny poukáže na problematiku neoprávněné exekuce na účet manžela povinné, tedy postupu soudního exekutora v rozporu s ustálenou judikaturou Nejvyššího soudu ČR,
2. upozorní na rizika činnosti společností slibujících oddlužení či správu dluhů a
3. pozastaví se nad problematikou hlášení trvalého pobytu, což je aktuální zejména pro provázanost s možností čerpat sociální dávky na bydlení.

Přeji Vám příjemné počtení a těším se na shledání nad dalším číslem e-bulletinu,

JUDr. Ondřej Načeradský,
předseda Výboru Asociace občanských poraden.

Není důvod zpochybňovat, že postavení soudních exekutorů není právně ani lidsky jednoduché. Soudní exekutor má na jedné straně odpovědnost vůči oprávněnému, který očekává, že exekutor bude ve věci vymožení dlužné pohledávky postupovat co nejrychleji a nejúčelněji a na druhé straně musí soudní exekutor respektovat práva povinného i třetích osob.

V takovéto situaci nelze bohužel vyloučit, že se hranice práv a povinností definuje metodou pokusu a omylu, kdy až po podání opravných prostředků výklad Nejvyššího či Ústavního soudu rozhodne, zda soudní exekutor toliko plnil svoji zákonnou povinnost, nebo již překročil hranici svého oprávnění. Bohužel se lze stále setkat s tím, že již v zásadě vyřešené otázky jsou praxí soudních exekutorů zpochybňovány. Můžeme se pouze dohadovat, zda jde o důsledek nezalosti příslušné judikatury, snahy tuto judikaturu prolomit, či o „testování“ zda bude povinný či třetí osoba dostatečně schopná, aby svá práva příslušným způsobem uhájila. Situaci si můžeme ilustrovat na níže popsaném případě z občanské poradny (osobní údaje byly pozměněny).

Paní Kamila navštívila poradnu kvůli zadlužení své rodiny. S manželem měli u několika věřitelů dluhy ve výši přesahující půl miliónu korun a to za situace, kdy se ocitla bez příjmu a příjem manžela postačoval tolika na úhradu bydlení a ostatních základních potřeb rodiny. Klientka navštívila poradnu v naději, že bude moci svoji situaci vyřešit „osobním bankrotem“, neboli oddlužením. Bohužel v případě klientky nebylo vzhledem k absenci příjmu oddlužení možné a proto se

bylo nutné soustředit na jiná opatření (zejména vyhledání práce a levnějšího bydlení), která by jí potenciálně umožnila oddlužení v budoucnu. Při další konzultaci klientka informovala poradnu o exekučním příkazu, kterým byla postižena mzda jejího manžela. Exekuční příkaz byl vydán pro pohledávku klientky na základě rozsudku, kterým byla úhrada uložena toliko jí. Soudní exekutor vydání exekučního příkazu na mzdu manžela povinné odůvodnil toliko odkazem na ustanovení § 144 občanského zákoníku, které upravuje rozsah společného jmění manželů.

Problematika nároku na mzdu byla v soudní praxi opakovaně řešena a v současnosti se již považuje za ustálenou výkladová praxe Nejvyššího soudu ČR (např. rozhodnutí sp. zn. 20 Cdo 1642/2004, sp. zn. 20 Cdo 2892/2005 či 20 Cdo 3902/2008), podle které je nárok na vyplacení mzdy pohledávkou dotčeného zaměstnance, která nenáleží do společného jmění manželů a proto ji lze postihnout srážkami ze mzdy pouze pokud je zaměstnanec v postavení povinného a nikoliv pokud je toliko v postavení manžela povinné. Součástí společného jmění manželů se stává až vyplacená a převzatá mzda. Sluší se nicméně dodat, že v odborné literatuře se lze setkat s právními názory

polemizujícími s touto výkladovou praxí Nejvyššího soudu ČR.

Vzhledem k tomu, že postup soudního exekutora

byl v dané věci v zřejmém rozporu s ustálenou výkladovou praxí Nejvyššího soudu ČR, které je zde nepochybně třeba dát přednost před názory některých autorů, byla klientce poskytnuta asi-

stence při sepsání návrhu na zastavení exekuce a dále byla poučena o možnosti podání podnětu k zahájení disciplinárního řízení proti dotčenému soudnímu exekutorovi.

Problematické aspekty činnosti společností slibujících „oddlužení“ a „správu dluhů“.

Stačí do internetového vyhledávače zadat heslo „oddlužení“ nebo „osobní bankrot“, či si prolistovat inzertní sekci novin a nalezneme řadu nabídek osob slibujících „vyřešení dluhů“. V praxi občanských poraden se bohužel setkáváme opakovaně s řadou klientů, kterým tyto nabídky již tak komplikovanou situaci pouze zhoršily.

Nyní ponecháme stranou obchodní praktiky, kdy dlužníci ve víře v získání refinancování volají na zvláštní sazbu zpoplatněné telefonní linky, hradí poplatky za (ne)zprostředkované půjčky, či uzavírají „k zvýšení solidnosti“ životní a jiné pojistky či mění zdravotní pojišťovny. Zaměříme se na dvě konkrétní oblasti a to na oddlužení a správu dluhů. Ohledně oddlužení je pak třeba dodat, že se z tohoto termínu stala „magická formule“ pod kterou jsou inzerovány služby nemající s oddlužením ve smyslu insolvenčního zákona naprosto žádnou souvislost.

Budeme-li mluvit o oddlužení v pravém smyslu slova, lze klientům nabídnout tyto základní služby:

1. konzultace ohledně toho, zda podmínky pro oddlužení splňují, jakým způsobem lze o oddlužení žádat a jak insolvenční řízení probíhá,
2. pomoc se zpracováním či kompletní zpracování žádosti,
3. zastupování v insolvenčním řízení.

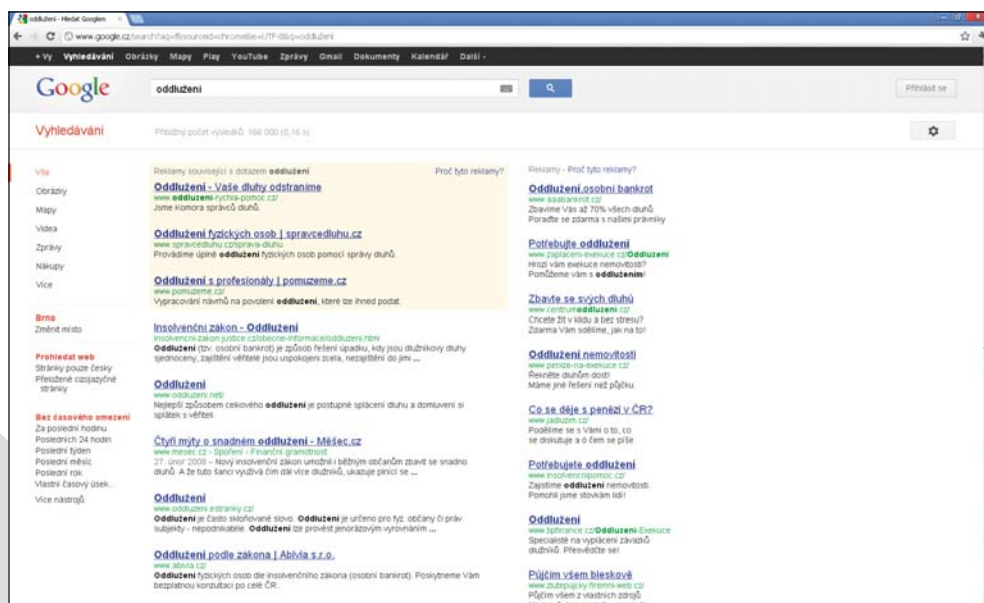
Kde je poptávka, je i nabídka a řada komerčních subjektů proto za stanovený obnos (dle našich zkušeností jde o částky v řádu dvaceti až padesáti tisíc korun), nabízí výše uvedené služby. Bohužel ne vždy jsou tyto služby poskytovány kvalitně. V praxi občanských poraden i jiných neziskových subjektů se lze setkat s tím, že návrh zpracovaný za úhradu obsahoval hrubé chyby, které na první pohled minimalizovali šanci na schválení oddlužení. Je proto třeba případně zájemce o tyto služby upozornit, že by se měli důkladně informovat o solidnosti dotčené společnosti a postupovat velmi obezřetně ohledně podepisovaných smluvních podmínek, jelikož se mohou setkat s tím, že společnost následně odmítne odpovědnost za „nepodařený“ návrh s tím, že byli upozorněni na rizikové okolnosti a bylo jejich rozhodnutím, že si přesto nechali návrh sepsat.

Pro ilustraci lze uvést, že takto např. vyhledala pomoc občanské poradny klientka, které soud odmítl předložený návrh na povolení oddlužení, ačkoliv zaplatila částku zhruba 20 000 Kč za „profesionální“ sepsání návrhu. Při následném rozboru situace bylo v poradně zjištěno, že klientka nemá příjmy dostačující k tomu, aby nezajištění věřitelé obdrželi 30% pohledávek, což je jednou ze základních podmínek pro oddlužení (není-li předložen souhlas věřitelů s nižší mírou uspokojení pohledávek). Klientka si bohužel zaplatila služby u společnosti, která zřejmě zastávala obchodní politiku, že pokud má klient zájem o sepsání návrhu, není mu důvod vysvětlovat, že návrh nemá reálnou naději na úspěch.

Zájemcům, kteří pro oddlužení nemohou využít služeb neziskového sektoru, či potřebují větší rozsah služeb, než jaký jim tento sektor může nabídnout, bych proto osobně doporučoval využít raději služeb advokátní kanceláře, která se problematice oddlužení věnuje. Advokát za kvalitu svých služeb na rozdíl od osoby samostatně výdělečně činné či obchodní společnosti odpovídá disciplinárně České advokátní komoře a je povinně pojištěn pro případ poškození klienta.

Druhým slíbeným tématem tohoto příspěvku je tzv. „správa dluhů“. Pod tímto označením se zpravidla skrývá obchodní model, ve kterém se klient zaváže „správci“ odvádět každý měsíc stanovenou částku a „správce“ pak má jednat s věřiteli

a dohodnout s nimi takové splátkové podmínky, aby tato částka, ponížena o odměnu správce, postačovala k úhradě klientových závazků. Vyjednávání s věřitelem o nižších splátkách je samozřejmě legitimní a frekventovanou strategií, ale je se třeba zamyslet nad tím, jakou „přidanou hodnotu“ taková společnost klientovi za sjednanou odměnu poskytuje a jaké mohou být praktické důsledky.

„Správcovské“ společnosti i jejich „poradci“ se často dovolávají firemního „know-how“ a fungující spolupráce s věřiteli. Osobně se však musím pozastavit nad tím, jaké zázračné „know-how“ je třeba k sepsání žádosti o nižší splátky. Naprostá většina klientů poraden si je schopna o nižší splátky zažádat bez zvláštní pomoci sama či se

základní pomocí občanského poradce. Ohledně fungující spolupráce s věřiteli jsem zatím zřejmě neměl „dost štěstí“, jelikož zatím jsem se dokázal setkat toliko s případy, kdy věřitelé návrhy správčovských společností více méně ignorovali, či dokonce měli nastavená interní pravidla, aby s těmito subjekty nevstupovali jejich zaměstnanci v jednání. Logicky lze proto doporučit, aby se klient anonymně zkusil informovat u svého věřitele, jestli skutečně s dotčeným „správcem“ spolupracuje či nikoliv. Správcovské společnosti mají nicméně vysvětlit, proč věřitelé popírají spolupráci: nechtějí, aby klient podepsal se „správcem“ smlouvu, jelikož by ho „správce“ dokázal přimět k odsouhlasení nižších splátek. Ponechávám na každém čtenáři, aby si udělal názor o takovéto „spolupráci“. Osobně si nedokáži vysvětlit, proč

by měl některý z věřitelů souhlasit s tím, aby se prostředky použitelné pro úhradu dlužné částky vynakládaly na odměnu „správce“. Z pohledu věřitele by takovýto výdaj měl smysl, pokud by správce dokázal přimět dlužníka k uhrazení pohledávky rychleji, než by to správce dokázal vlastními nástroji či prostřednictvím exekuce, z praxe občanských poraden mi však takovýto případ není znám.

Na závěr tohoto příspěvku si dovoluji uvést krátký příklad z občanské poradny. Klient se dostavil do poradny ohledně řešení svého předlužení a běžících exekucí. Před půl rokem podepsal smlouvu s jednou ze správčovských společností a každý měsíc hradil na její účet přes deset tisíc Kč. Byl přesvědčen, že ho správčovská společnost bude zastupovat v jednáních s věřiteli a v její prospěch poukazovaná měsíční splátka pokryje novou výši měsíčních splátek. To, že není všechno v pořádku mu došlo teprve v okamžiku, kdy mu byla exekučně postižena mzda i bankovní účet. Následně začal situaci prověřovat a zjistil, že zhruba polovina věřitelů odmítla se správčovskou společností komunikovat a vzhledem k tomu, že po dobu půl roku nebylo na jejich pohledávky cokoli uhrazeno, přistoupili k uplatnění smluvních sankcí, prodeji pohledávek inkasním agenturám a k rozhodčímu, soudnímu či exekučnímu řízení. Dle vyjádření klienta byla cena za půl roku „naděje“ přes 200 000 Kč, o které se navýšila celková dlužná částka. Naštěstí i po navýšení dluhu klient splňoval podmínky pro podání žádosti na oddlužení a po konzultaci v poradně se rozhodl situaci řešit touto cestou.

Hlášení trvalého pobytu

Trvalý pobyt je údaj primárně administrativní povahy, ale má řadu praktických dopadů, pro které se na jedné straně řada pronajímatelů brání jeho zapsání a na druhé straně nájemci a podnájemci usilují o jeho získání. Cílem tohoto příspěvku není řešit „mýty“ vztahující se k údaji o trvalém pobytu, ale zaměřit se na problematiku samotného nahlášení trvalého pobytu a to konkrétně na doklady, které je nezbytné k zápisu trvalého pobytu předložit.

Problematiku trvalého pobytu řeší zákon č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel. Prováděcí vyhláška k tomuto zákonu č. 296/2004 Sb., upravuje podobu tiskopisů, ale námi níže řešenou problematiku konkrétněji nerozvádí. V ustanovení § 10 odst. 6 citovaného zákona o evidenci obyvatel nalezneme výčet dokladů, které je žadatel povinen předložit při ohlášení změny místa trvalého pobytu. S předložením vyplněného a podepsaného přihlašovacího

lístku a občanského průkazu nebývá problém, ale obtíže způsobuje ust. § 10 odst. 6 písm. c) citovaného zákona, podle kterého je žadatel povinen: „doložit vlastnictví bytu nebo domu, nebo doložit oprávněnost užívání bytu, anebo předložit úředně ověřené písemné potvrzení oprávněné osoby o souhlasu s ohlášením změny místa trvalého pobytu“. Dále se dočteme, že úředně ověřený souhlas oprávněné osoby není nutný, pokud tato osoba souhlas

potvrdí na přihlašovacím tiskopisu před zaměstnancem ohlašovny a nalezneme zde i definici oprávněné osoby: „osoba starší 18 let, způsobilá k právním úkonům, která je oprávněna užívat objekt uvedený v odstavci 1 nebo jeho vymezenou část (např. byt nebo obytnou místnost), anebo je provozovatelem ubytovacího zařízení, kde se občan hlásí k trvalému pobytu“.

Shrňeme-li obsah citovaného ustanovení, je rozhodující:

- a) doložení vlastnického práva, nebo
- b) doložení jiné oprávněnosti užívání,

přičemž tyto skutečnosti mohou buď svědčit přímo osobě nahlašující si trvalý pobyt, nebo osobě, která k nahlášení dala souhlas.

Zákonný předpis nijak blíže nekonkretizuje o jaký druh užívání a oprávnění by se mělo jednat ani nestanoví, na základě jakých dokladů se oprávněnost považuje za osvědčenou. To v praxi vede k řadě nejasností a následně rozdílné aplikační praxi jednotlivých ohlašov. Lze se setkat s celým spektrem možných interpretací počínaje tím, že k hlášení pobytu je nutné doložit vlastnické právo k nemovitosti, nebo souhlas vlastníka nemovitosti, přes názor, že postačuje vlastnické nebo nájemní právo, nebo souhlas vlastníka či nájemníka až po názor, že k nahlášení postačuje jakákoliv jiná smlouva opravňující k užívání jako je podnájemní smlouva, ubytovací smlouva či inominátní (nepojmenovaná) smlouva takového povahy.

Máme-li se nad výkladem dotčeného ustanovení zamyslet, tak zákon požaduje toliko doložení oprávněnosti užívání. Oprávněným uživatelem je nepochybně nejen nájemce, ale i případný podnájemce či osoba, které svědčí jiné užívací právo. Zákon neobsahuje žádná vodítka, ze kterých by bylo možné dovodit, že pro účely hlášení trvalého pobytu je za oprávněné užívání třeba považovat pouze užívání vlastníkem či nájemcem a takovýto výklad je možné označit za bezdůvodně restriktivní.

Na druhé straně nelze jednostranně odsoudit praxi, kdy ohlašovny v případě nedoložení vlastnictví k nemovitosti požadují souhlas vlastníka. Je si totiž třeba uvědomit, že samotný akt předložení nájemní či podnájemní smlouvy neprokazuje trvání užívacích práv. Ohlašovna z této listiny zjistí, že zřejmě došlo ke vzniku užívacího práva a toto právo bylo založeno na dobu určitou či neurčitou, ale nezíská žádné informace ohledně dalšího vývoje a nemůže proto vyloučit, že o zapsání údaje o trvalém pobytu žádá osoba, jejíž užívací právo v mezichase zaniklo. U vlastnických práv k nemovitostem se předpokládá, že vlastníkem nemovitosti je osoba uvedená v katastru nemovitostí, není-li prokázáno jinak, ale nájemní či jiná „užívací“ smlouva není veřejnou listinou a nelze se dovolávat presumpce její správnosti.

Situaci dále komplikují nejasnosti ohledně důsledků smluvních ustanovení, podle kterých si nájemce nesmí do pronajmutí nemovitosti nahlásit trvalý pobyt. I zde se lze setkat s širokým spektrem názorů. Některé ohlašovny k tomuto ustanovení přihlížejí, čímž de facto akceptují, že se lze smluvním ustanovením vzdát práva zvolit si místo trvalého pobytu dle ustanovení § 10 odst. 1 citovaného zákona. Můžeme se setkat rovněž s opačným výkladem, podle kterého ohlašovny musí postupovat podle citovaného zákona a nepřihlížet k takovému ustanovení, nicméně i v tomto „táboře“ panují nejasnosti ohledně toho, zda je dotčené ustanovení obecně neplatné, či jde stále o platný soukromoprávní smluvní závazek a tudíž lze dovozovat odpovědnost nájemce za jeho případné porušení, včetně případných smluvních pokut.

Vychází-li místně příslušná ohlašovna z výkladu, že nájemní smlouva sama o sobě není dostatečným dokladem k nahlášení trvalého pobytu, může se nájemce dostat do situace, kdy je pro něj obtížné dosáhnout nahlášení trvalého pobytu, jelikož pronajímatelé často z obav z exekuce či komplikací při vyklizení nájemníka odmítají spolupráci. Nájemce by v takovéto situaci zřejmě neměl jinou možnost, než napadnout postup ohlašovny s tím, že na základě předložené nájemní smlouvy mu měl být trvalý pobyt zapsán, či se jí pokusil vyhovět a doložil oprávněnost užívání prostřednictvím určovací žaloby dané k soudu. V obou případech musí nájemce počítat se skutečností, že dosažení cíle bude vyžadovat jisté úsilí, dovednosti při podání příslušných právních podání i nezanedbatelný čas. Bohužel ani pak nelze garantovat, jakého výsledku bude v soudním řízení, zejména pak u nižších soudů, dosaženo.

Údaj o trvalém pobytu je v současnosti rozhodující pro přiznání dávek na bydlení (bezpodmínečně u příspěvku na bydlení a není-li přiznána příslušná výjimka tak i u doplatku na bydlení) a proto je třeba důrazně upozorňovat osoby potřebující sociální dávky k financování bytových potřeb, aby se informovali o postoji majitele k nahlášení trvalého pobytu. I když má nájemce „štěstí“ a trvalý pobyt je mu nahlášen bez ohledu na postoj pronajímatele, není výjimkou, že nahlášení trvalého pobytu v rozporu s přáním pronajímatele je důvodem pro neprodloužení nájemní smlouvy.